

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - В А Р Н А
ЦЕНТЪР ЗА МАГИСТЪРСКО ОБУЧЕНИЕ
КАТЕДРА „АГРАРНА ИКОНОМИКА“

УТВЪРЖДАВАМ:

Ректор:

(Проф. д-р Пл. Илиев)

У Ч Е Б Н А П Р О Г Р А М А

ПО ДИСЦИПЛИНАТА: “ОСНОВИ НА АГРАРНИЯ БИЗНЕС”;

ЗА СПЕЦ: „Аграрен бизнес“; ОКС „ магистър “

КУРС НА ОБУЧЕНИЕ: 5 за СНУ и 6 за ДНДО

СЕМЕСТЪР: 9 за СНУ и 10 за ДНДО

ОБЩА СТУДЕНТСКА ЗАЕТОСТ: 150 ч.; в т.ч. аудиторна 60 ч.

КРЕДИТИ: 5

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА СТУДЕНТСКАТА ЗАЕТОСТ СЪГЛАСНО УЧЕБНИЯ ПЛАН

<i>ВИД УЧЕБНИ ЗАНЯТИЯ</i>	<i>ОБЩО(часове)</i>	<i>СЕДМИЧНА НАТОВАРЕНОСТ (часове)</i>
АУДИТОРНА ЗАЕТОСТ:		
т. ч.		
• ЛЕКЦИИ	30	2
• УПРАЖНЕНИЯ (семинарни занятия/ лабораторни упражнения)	30	2
ИЗВЪНАУДИТОРНА ЗАЕТОСТ	90	-

Изготвили програмата:

1. ....
(доц. д-р Теодорина Турлакова)

2. ....
(доц.д-р Мария Станимирова)

Ръководител катедра: .....
„Аграрна икономика“ (доц.д-р Мария Станимирова)

I. АНОТАЦИЯ

Обучението по дисциплината „Основи на аграрния бизнес“ следва да запознае студентите със същността и обхвата на аграрния бизнес и неговите основни направления. Учебното съдържание на дисциплината „Основи на аграрния бизнес“ е формирано с оглед да се осигури необходимия базов обем знания и да се придобие основно разбиране на принципите на агробизнеса и тяхното приложение при решаването на проблеми в земеделието, както и да се акцентира на социално-икономическите аспекти на държавната политика по отношение на аграрния сектор.

Дисциплината „Основи на аграрния бизнес“ е основополагаща за подготовката на специалисти с образователна и квалификационна степен „бакалавър“ в специалност „Аграрен бизнес“. Тя е теоретико-приложна икономическа дисциплина, изучаваща процесите и подходите на взаимодействие между икономиката, управлението и технологичните процеси в агробизнеса. С изучаването на тази дисциплина студентите от специалността придобиват необходимите теоретични и практически знания, за да могат да:

- оценяват важността на икономическите, технологичните и социалните процеси, протичащи в агробизнеса;
- познават основните понятия и категории в областта на аграрната икономика;
- вземат решения за ефективно използване на ресурсите и икономическите проблеми на фирмено и национално равнище;
- разкриват възможности за решаване на проблеми в областта на оптимизацията на производството, разходите и продуктите съотношения в аграрните предприятия;
- анализират основните икономически проблеми и да вземат целесъобразни решения за тяхното управление;
- формират мислене, според което аграрната дейност е подчинена на икономическата ефективност, рентабилност и социална значимост.

Дисциплината „Основи на аграрния бизнес“ формира умения за: практическо приложение на изучаваните основни инструменти и подходи, като по този начин създава условия за рационално, от гледна точка на икономиката, управление на агробизнеса на микро и макро равнище; текущо анализиране на целесъобразността при използване на ресурсите, както и разкриване на възможности за все по-добра хармонизация на икономическите, технологични и управленски процеси.

Дисциплината „Основи на аграрния бизнес“ се базира на изучаваните в предходните курсове дисциплини, „Микро- и макроикономика, „Основи на управлението“ и др.. Натрупаните знания са основа за изучаване на широк кръг от икономически дисциплини в специалността.

II. ТЕМАТИЧНО СЪДЪРЖАНИЕ

No. по ред	НАИМЕНОВАНИЕ НА ТЕМИТЕ И ПОДТЕМИТЕ	БРОЙ ЧАСОВЕ		
		Л	СЗ	ЛУ
Тема първа. АГРАРНИЯ СЕКТОР И НЕГОВАТА РОЛЯ В НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА		2	2	
1.1.	Същност на понятията „аграрен сектор“ и „аграрен бизнес“			
1.2.	Място и роля на селското стопанство. Структура на селскостопанското производство. Основни сектори на агроиндустрията.			
1.3.	Предмет на дисциплината „Основи на аграрния бизнес“.			
Тема втора: ТИПОЛОГИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НА АГРАРНИЯ БИЗНЕС		2	2	
2.1.	Същност, класификация и модели на аграрния бизнес			
2.2.	Исторически процеси и развитие на аграрния бизнес			
2.3.	Производствени фактори и ресурси.			
Тема трета. СТОПАНСКИ СТРУКТУРИ В АГРАРНИЯ БИЗНЕС		3	3	

3.1.	Същност на земеделските структури за аграрно производство			
3.2.	Видове земеделски структури (фамилни, частни земеделски стопанства, Земеделски производител, и др.)			
3.3.	Мотиви при изграждане на земеделските структури			
3.4.	Кооперирането и сдружаването в агробизнеса като закономерен процес. Същност и видове кооперативни и дружествени структури (кооперации, дружества, сдружения, клъстерни образувания, интегрирани структури).			
Тема четвърта. ОСНОВНИ РЕСУРСИ В АГРОБИЗНЕСА		3	3	
4.1.	Производствените ресурси в агробизнеса			
4.2.	Земята-основно средство за производство в селското стопанство			
4.3.	Специфична характеристика на труда и класификация на персонала в аграрните предприятия. Определяне на потребностите от персонал. Нормиране, производителност и заплащане на труда.			
4.4.	Същност, състав и особености на капитала на аграрното предприятие. Видове, структура на капитала и фактори, които я определят			
Тема пета. АКТИВИ В АГРАРНИЯ БИЗНЕС		3	3	
5.1.	Същност и особености на активите и имуществото			
5.2.	Състав и структура на активите в агробизнеса			
5.3.	Ефективно използване на дълготрайните активи			
5.4.	Нормиране, обръщаемост и ефективно използване на краткотрайните активи			
Тема шеста. ПРОИЗВОДСТВЕНИ ЗАВИСИМОСТИ И ОПТИМИЗАЦИИ В АГРАРНИЯ БИЗНЕС		3	3	
6.1.	Оптимизация на производството чрез „Фактор-продукт“			
6.2.	Производствени разходи в аграрния бизнес. Методи и техники за оптимизиране на разходите в предприятията. Оптимално съчетание на вложения.			
6.3.	Зависимости „продукт-продукт“ в агробизнеса			
Тема седма. ПРИХОДИ, ДОХОДИ И ПЕЧАЛБА В АГРАРНОТО ПРЕДПРИЯТИЕ.		3	3	
7.1.	Приходи и доходи на аграрния бизнес			
7.2.	Печалба и механизми на разпределение в различните организационно-стопански форми. Максимизация на печалбата			
7.3.	Разпределение на дохода в земеделските производствени кооперации			
Тема осма. РЕНТАБИЛНОСТ И ИКОНОМИЧЕСКА ЕФЕКТИВНОСТ		3	3	
8.1.	Рентабилност и ефективност на стопанската дейност			
8.2.	Техническа, ценова и икономическа ефективност			
8.3.	Критерии и показатели за оценка на ефективността			
Тема девета. ОРГАНИЗАЦИЯ НА УПРАВЛЕНИЕТО В АГРАРНИЯ БИЗНЕС		3	3	
9.1.	Управленско решение и организация по изпълнението. Равнища на управление в агробизнеса			
9.2.	Процедура по вземане на управленско решение. Обекти и субекти на управление в агробизнеса.			
9.3.	Информация и управленски решения			
Тема десета. ДЪРЖАВНО РЕГУЛИРАНЕ И ИНСТИТУЦИОНАЛНА СРЕДА НА АГРОБИЗНЕСА		3	3	
10.1.	Предпоставки за държавна намеса в агробизнеса			

10.2.	Механизми за държавна намеса и типове аграрна политика. Влияние на Общата селскостопанска политика на ЕС.			
10.3.	Ролята на институциите в развитието на агробизнеса. Държавни и неправителствени институции, осъществяващи аграрната политика в България.			
Тема единадесета. ПРОДОВОЛСТВЕНАТА ПОЛИТИКА- ЦЕЛИ, ОБХВАТ И ИНСТРУМЕНТИ		2	2	
11.1.	Същност на продоволствените ресурси. Състояние в България.			
11.2.	Необходимост от провеждане на политика по производството на храни.			
11.3.	Продоволствена сигурност – показатели и критерии.			
Общо:		30	30	

III. ФОРМИ НА КОНТРОЛ:

№. по ред	ВИД И ФОРМА НА КОНТРОЛА	Брой	ИАЗ ч.
1.	Семестриален (текущ) контрол		
1.1.	Текущ контрол - тест със смесени (отворени и затворени) въпроси	1	40
1.2.	Курсова работа (задание)	1	40
Общо за семестриален контрол:		2	80
2.	Сесиен (краен) контрол		
2.1.	Изпит – тест със затворени и отворени въпроси.	1	100
Общо за сесиен контрол:		1	100
Общо за всички форми на контрол:		3	180

IV. ЛИТЕРАТУРА

ЗАДЪЛЖИТЕЛНА (ОСНОВНА) ЛИТЕРАТУРА:

- 1 Благоев, Б. Турлакова Т. и колектив, Икономика на предприятието, УИ «Наука и икономика», Варна, 2010.
1. Маринов, М. и др., Икономика на аграрното предприятие, УИ «Наука и икономика», Варна, 2004.
3. Станимирова, М., Христова С., Управление на поземлените ресурси, УИ «Наука и икономика», Варна, 2013.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА (ДОПЪЛНИТЕЛНА) ЛИТЕРАТУРА:

1. Георгиева Т. Социалният капитал в кооперативните организации: приложение на концепцията и измерване, Сп. Управление и устойчиво развитие» бр.1, ЛТУ, 2012.
2. Станимирова, М., Станимиров Е., Турлакова, Т и Т. Георгиева. Аграрен маркетинг. Изд. «Наука и икономика», 2012.
3. Стоянова, З., Малък и семеен агробизнес, София, Унив. изд. Стопанство, 2010.

4. Турлакова, Т. Интегрирано развитие чрез диверсификация и мултифункционално използване на ресурсите, Сп. Известия на съюза на учените-Варна, Серия „Икономически науки“, 2014, с.28-34
5. Турлакова, Т. Концепция трансграничного аграрного рынка, Журнал научных публикаций „Экономика, социология и право“, 2012, 11, с.16-30.
6. Христова, С., Труд и трудови отношения в агробизнеса, София, Унив. изд. Стопанство, 2007.
7. Turlakova, T. Semi-subsistence farms in Europe-challenge to the EU and national agrarian policies, Trakia Journal of science 11 (1), 2013, 499-515